

І. К. КОЛОМІЄЦЬ, Н. С. ФІЛАТОВА*

ПОПОВНЕННЯ РЕЛІКВІЙНИХ ЕКСПОЗИЦІЙ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ ІСТОРІЇ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ

У концепції наукової роботи Меморіального комплексу “Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років” значне місце відведено опрацюванню теми участі наших земляків у локальних війнах та збройних конфліктах ХХ ст. за межами СРСР, висвітленню подій в Іспанії та Монголії, у Китаї та Кореї, у В’єтнамі та на Кубі, в Єгипті та Сирії, в Ефіопії та Анголі тощо. Мужність і самовідданість, вірність військовій присязі наших співвітчизників, відтворення історичних подій того часу, застереження від повторення фатальних політичних рішень – все це знайшло відображення у всіх формах наукової роботи музею.

Особливе місце у цій музейній “географії” посідають трагічні події афганської війни. Війни, яка тривала удвічі довше, ніж Велика Вітчизняна – з грудня 1979 р. по лютий 1989 р. 150 тисяч наших земляків пройшли її дорогами, як безжалісний млин, перемолола вона людські долі.

Упродовж трьох з половиною десятиріч існування музею проводиться активна робота з наукового комплектування фондів. Тему афганської війни науковці розпочали досліджувати на початку 80-х років.

Відкриттю тематичної реліквійної експозиції передувала копітка праця. Науковці Меморіалу виїздили в усі куточки колишнього Радянського Союзу, в усі області України, зустрічалися з десятками тисяч людей, збираючи документи і речі “афганців”, побували у Кабулі, коли там ще точилися бої. Перший “афганський” експонат надійшов до музею в 1983 році. Нині зібрано майже 35 тисяч експонатів. Усі вони вимагали ретельного наукового дослідження, музейної ідентифікації, що було особливо складно в умовах тогочасної секретності. Адже не було жодних незаангажованих публікацій, жодного об’єктивного аналітичного видання.

Результатом цілеспрямованого комплектування, багаторічної науково-дослідницької роботи стало створення і відкриття 7 травня 1992 року реліквійної експозиції “Твої, Батьківщино, сини. Обов’язок. По-

* *Коломієць Ірина Костянтинівна* – завідувач відділу Меморіального комплексу “Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років”.

Філатова Наталя Станіславівна – завідувач відділу Меморіального комплексу “Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років”, заслужений працівник культури України.

У реліквійній експозиції
“Трагедія і доблесть Афгану”.

У реліквійній експозиції
“Трагедія і доблесть Афгану”.

двиг. Трагедія” у єдиному на той час у СНД музеї такого профілю. Експозиція діяла впродовж п’яти років, і нікого не залишила байдужим.

Увесь час не припинялася науково-дослідницька робота, тривало вивчення нової літератури, як радянської, так і зарубіжної, нових публікацій у періодичній пресі, відбувалися зустрічі з учасниками локальних воєн та збройних конфліктів, продовжувалося комплектування фондів. У зв’язку зі значними політичними змінами у світі, з’явилися нові підходи та оцінки “афганської війни”, були зібрані нові матеріали. Усе це чекало на висвітлення в експозиції.

У 1999–2000 рр. було докорінно оновлено та відкрито тематичні реліквійні експозиції “Трагедія і доблесть Афгану” та “На чужих війнах”. Близько п’яти тисяч реліквій, розміщених у трьох залах, допомагають зрозуміти політичну ситуацію, що передувала введенню радянських спеціалістів або військових контингентів у ту чи іншу країну, висвітлюють героїзм рядових учасників неоголошених воєн, розповідають про їхні подальші долі.

В експозиції поіменно названо та увічнено понад 3 тисячі наших співвітчизників, які полягли в Афганістані.

За 19 років існування тематичних реліквійних експозицій їх оглянуло понад 1 млн. осіб. Відгуки відвідувачів є оцінкою праці співробітників музею. Ось запис, який залишив у Книзі відгуків колишній учасник афганської війни Микола Огородник: “Ми приходимо до залів музею, як на сповідь. Тут ми знаходимо притулок від мирської суєти, тут ми по-новому переживаємо біль і трагедію страхітливої війни, тут ми черпаємо снагу жити”.

Кожного року 15 лютого до експозиції “Трагедія і доблесть Афгану” приходять на зустріч із бойовими побратимами колишні воїни-“афганці”, приходять, щоб згадати про тих, хто не повернувся з цієї війни, вклонитися їхній пам’яті.

Упродовж багатьох років колектив Меморіального комплексу підтримує тісні наукові та творчі контакти з Державним комітетом архівів України. У рамках співробітництва разом з провідними архівами Києва

У реліквійній експозиції
“Трагедія і доблесть Афгану”.

У реліквійній експозиції
“Трагедія і доблесть Афгану”.

та України створюються документальні виставки, проводяться наукові конференції, семінари тощо.

І цього року, в 22-у річницю виведення радянських військ з Афганістану, в День вшанування учасників бойових дій на території інших держав, у музеї зустрілися майже тисяча учасників афганської війни. Колишні воїни та їхні родичі згадували події минулого, що немов оживали в кадрах хронікально-документальних фільмів, які демонструвалися в музеї, у тому числі й відеофільму “Афганістан – біль і пам’ять”, наданому Центральним державним кінофотофоноархівом ім. Г. С. Пшеничного. Фільм створений на основі унікальної архівної кінохроніки часів афганської війни і покликаний зберегти пам’ять про полеглих та вшанувати тих, хто пройшов вогненними шляхами Афганістану. Стрічка викликала жвавий інтерес у відвідувачів. Науковці музею щиро вдячні колегам-архівістам і впевнені в подальшій плідній співпраці наших колективів.